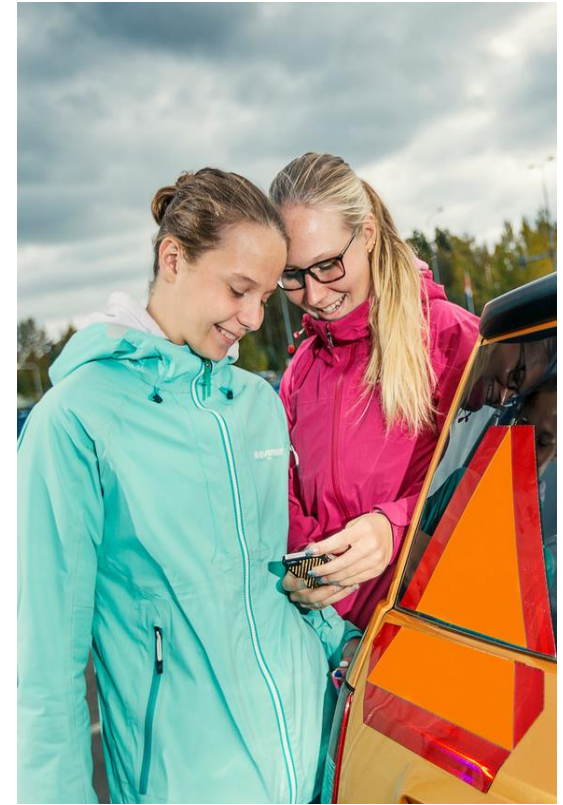

Kuvalähde: Liikenneturva

Tarkkaamattomuus liikenteessä

Kampanjamateriaali teeman käsittelemiseksi ala- ja yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa

Ihmisaivoilla on rajallinen kyky jakaa huomiota kilpailevien tehtävien välillä.

Tarkkaamattomuus liikenteessä tarkoittaa huomion kiinnittymistä johonkin muuhun kuin liikkumisen turvalliseen suorittamiseen.

*Nuoret ovat älypuhelimien ja sosiaalisen median suurkuluttajia. Liikenneturvan kyselyyn vastanneista **nuorista lähes puolet oli ajaessaan lukenut tekstiviestejä tai pikaviestejä, tytöt poikia useammin.***

Kampanjamateriaalin perustiedot

KOHDERYHMÄT

- Perusopetus: alakoululaiset, yläkoululaiset
- Toinen aste: lukiolaiset ja ammattikoululaiset
- Nuorisotoimi: nuorisotalolla käyvät

MATERIAALIN SISÄLTÖ

- OSA I: Toiminnallisia tapahtumia eri ikäryhmien parissa toteutettavaksi
- OSA II: Opettajan tai rastinpitäjän tausta-aineisto

TOIMINNALLISTEN TAPAHTUMIEN TAVOITE

- Tavoitteena on saada lapset ja nuoret ymmärtämään oman kokemuksen kautta, ettei kahden asian tekeminen yhtä aikaa liikenteessä ole mahdollista eikä turvallista.

MATERIAALIN KÄYTTÖKOHTEITA

- Osana liikenneteemapäivää omana rastina tai jonkun toisen rastin osana
- Liikenneaiheisen oppitunnin sisältönä
- Aiheeseen liittyvän teemapäivän järjestämiseen koululla, nuorisotalolla jne.

OSA I:

**Toimintavinkkejä kouluihin ja
oppilaitokseen tarkkaamattomuusilmiön
havainnollistamiseksi**

ALAKOULU – toimintavinkit

1. Pallonheitto

- Kopitellaan palloa pareittain, aluksi ilman häiriötekijöitä ja tämän jälkeen erilaisia häiriötekijöitä mukaan ottaen (esim. viestin kirjoittaminen kännykällä).

2. Jalankulkijan pujottelurata

- Rakennetaan yksinkertainen pujottelurata/sokkelo esim. maalarinteipistä. Rata kävellään kahteen kertaan. Molempien kertojen suoritus aika mitataan ja lopuksi vertaillaan aikoja keskenään. Ensimmäisellä kerralla oppilas vain kävelee radan läpi. Toisella kierroksella oppilas kirjoittaa kännykällä ennakkoon sovitun viestin, kunnes rata on kävelty loppuun saakka. Lopuksi verrataan aikoja ja keskustellaan havainnoista.

3. Pyöräilyn ajotaitorata

- Rakennetaan pyöräilyn ajotaitorata (esim. pujottelurata). Ensimmäisellä kerralla oppilas ajaa radan ilman häiriötekijöitä. Tämän jälkeen mukaan otetaan erilaisia häiriötekijöitä.

4. Videopeli

- Pelataan simppeleitä kaikille tuttua videopeliä (esim. Tetris) aluksi ilman häiriötekijöitä ja tämän jälkeen erilaisia häiriötekijöitä mukaan ottaen.

5. Yhteiset pelisäännöt kännykän käyttöön

- Haaste kouluille, huoltajille ja oppilaille
- Kytkentä koulun järjestyssääntöihin

ALAKOULU – linkit

1. Pallonheitto

- Ei erillistä lisämateriaalia. Hyvin simppelellä toteuttaa. Rekvisiitaksi tarvitaan esim. tennispalloja ja oppilaiden omat kännykät.

2. Jalankulkijan pujottelurata

- Ei erillistä lisämateriaalia. Liikenneturvan aluetoimipisteestä voi tarvittaessa kysyä vinkkejä radan toteutukseen.

3. Pyöräilyn ajotaitorata

- www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_alakoulu_2015.pdf (sivu 3)
- www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/taidatko_taitoajon_2015.pdf

4. Videopeli

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 4)
- Tetris: <http://pelikone.fi/pelit/nostalgiapelit/Tetris/109>

5. Yhteiset pelisäännöt kännykän käyttöön

- <https://www.liikenneturva.fi/fi/ajankohtaista/liikennevinkki/vanhempi-sovikannykkasaannot-liikenteeseen>

YLÄKOULU – toimintavinkit

1. Kiperä kävely

- Merkitään lattiaan suora linja/rata teipillä. Tehtävään valitut oppilaat kävelevät radan aluksi ilman häiriötekijöitä ja seuraavilla kerroilla heidän liikkumistaan häiritään erilaisilla kiperillä tehtävillä.

2. Taitolento

- Merkitään lattiaan tai maahan suora linja tai tehdään simppeleitä rata. Oppilaat kävelevät linjaa/rataa pitkin ja heidän liikkumistaan häiritään eri tavoin. Sama perusidea kuin Kiperässä kävelyssä, mutta lisäaineistossa enemmän häiriötekijäideoita.

3. Vintti pimeänä

- Vapaaehtoiset oppilaat kulkevat käytävää pitkin yksi kuunnellen musiikkia, toinen silmät sidottuna, kolmas sekä että ja neljäs ilman häiriöitä samalla, kun muut oppilaat häiritsevät heitä eri rooleissa.

4. Videopeli

- Pelataan simppeleitä kaikille tuttua videopeliä (esim. Tetris) aluksi ilman häiriötekijöitä ja tämän jälkeen erilaisia häiriötekijöitä mukaan ottaen.

5. Onnettomuustarina (lidan tarina)

- Opettaja lukee lidan tarinan (tai nuoret lukevat sen toisilleen pienryhmissä). Oppilaat pohtivat, mitkä tekijät aiheuttivat onnettomuuden.

6. Mitä missasit -videot

- Oppilaat ideoivat ja tekevät ryhmissä videoita tilanteista, joissa keskittyminen liikenteessä herpaantuu.

YLÄKOULU – linkit

1. Kiperä kävely

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/dokumentit/kipera_kavely_7_9lk.pdf

2. Taitolento

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivut 5-6)

3. Vintti pimeänä

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 7)
- Katsotaan video (Trygg Trafik): <https://www.youtube.com/watch?v=YK-QFiTjN08&feature=youtu.be>

4. Videopeli

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 4)
- Tetris: <http://pelikone.fi/pelit/nostalgiapelit/Tetris/109>

5. Onnettomuustarina (lidan tarina)

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_alakoulu_2015.pdf (sivu 4)
- www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/onnettomuustarinat.pdf (sivu 7)

6. Mitä missasit -videot

- https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallisuusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 2)

TOINEN ASTE – toimintavinkit

1. Kiperä kävely

- Merkitään lattiaan suora linja/rata teipillä. Tehtävään valitut oppilaat kävelevät radan aluksi ilman häiriötekijöitä ja seuraavilla kerroilla heidän liikkumistaan häiritään erilaisilla kiperillä tehtävillä.

2. Vintti pimeänä

- Vapaaehtoiset oppilaat kulkevat käytävää pitkin yksi kuunnellen musiikkia, toinen silmät sidottuna, kolmas sekä että ja neljäs normaalisti samalla, kun muut oppilaat häiritsevät heitä eri rooleissa

3. Ennakoitu katumus

- Luetaan yhdessä onnettomuustarina tai katsotaan aiheeseen liittyvä video, jossa kännykän käyttö on syynä onnettomuuteen. Tarinan lukemisen jälkeen jaetaan ryhmä pienryhmiin ja ryhmät saavat tehtäviä/kysymyksiä pohdittavaksi.

4. Lavastettu ajotilanne

- Rakennetaan tuoleista ”auto” ja näytetään video ”autossa” istuville oppilaille todellisesta liikennetilanteesta. Muut matkustajat häiritsevät kuljettajaa, minkä jälkeen kysytään asioita liikennetilanteesta.

5. Mitä missasit -videot

- Oppilaat ideoivat ja tekevät ryhmissä videoita tilanteista, joissa keskittyminen liikenteessä herpaantuu.

TOINEN ASTE – linkit

1. Kiperä kävely

- ☐ Ks. Edellä kalvo 8.

2. Vintti pimeänä

- ☐ https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallis_uusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 7)
- ☐ Katsotaan video (Trygg Trafik): <https://www.youtube.com/watch?v=YK-QFiTjN08&feature=youtu.be>

3. Ennakoitu katumus

- ☐ https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallis_uusviikko_toinen_aste_2015.pdf (sivu 3)
- ☐ www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/ennakoitu_katumus.pdf

4. Lavastettu ajotilanne

- ☐ https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallis_uusviikko_toinen_aste_2015.pdf (sivu 4)
- ☐ Video: <https://www.youtube.com/watch?v=qXxL8Au8Zcc&feature=youtu.be>

5. Mitä missasit -videot

- ☐ https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/liikenneturvallis_uusviikko_ylakoulu_2015.pdf (sivu 2)

Kysymyksiä lasten ja nuorten kanssa käytävään keskusteluun (voidaan hyödyntää eri yhteyksissä)

KOKEMUKSET

- Minkälaisia omakohtaisia kokemuksia oppilailla on tarkkaamattomuudesta?
- Onko liikenteessä keskittymisen herpaantuminen yleistä oppilaiden mielestä?
- Onko tyttöjen ja poikien välillä eroa kännykän käytössä liikenteessä?
- Mitä kaikkea oppilaat ovat huomanneet autoilijoiden, mopoilijoiden, pyöräilijöiden tai jalankulkijoiden tekevän ajaessaan?
- Miten oppilaiden huoltajat tai kaverit käyttävät kännykkää liikenteessä?

SEURAUKSET

- Mitä kaikkea keskittymisen herpaantumisen myötä voidaan liikenteessä missata?
- Mitä muille voi aiheuta tarkkaamattomasta ajamisesta, mitä itselle voisi aiheutua?
- Onko puhelimen käyttö aivan välttämätöntä liikenteessä ollessa?
- Kannattaako puuttua kuljettajana toimivan vanhemman tai kaverin kännykän käyttöön autossa?

Mitä voisit tehdä vähentääksesi omaa tarkkaamattomuuttasi?

OSA 2:
Taustamateriaali
opettajille ja rastinpitäjille

Tarkkaamattomuus liikenteessä tarkoittaa ajonaikaisen huomion kiinnittymistä muuhun kuin ajotehtävän tai liikkumisen turvalliseen suorittamiseen.

Tarkkaamattomuuteen liittyvät ongelmat koskevat niin jalankulkijoita, pyöräilijöitä, mopoilijoita kuin autoilijoitakin.

Älypuhelimien yleistymisen myötä tarkkaamattomuus on yhä yleisempi ilmiö liikenteessä. Ilmiö korostuu lapsilla ja nuorilla, vaikka on myös koko aikuisväestön ongelma.

Aivot pystyvät keskittymään tietoisesti yhteen tehtävään kerrallaan. Huomiota voidaan kuitenkin hyvin nopeasti vaihtaa toiseen tehtävään ja siksi ihmiset ajattelevat kykenevänsä ”multitaskingiin”.

Tarkkaamattomuutta on **kolmea eri tyyppiä:**

1. Katse kiinnittyy pois liikenteestä
2. Kädet irtoavat ohjauslaitteista tekemään muuta
3. Ajattelu keskittyy johonkin muuhun kuin liikenteeseen

Katse kiinnittyy pois liikenteestä:

- Esim. viestien lukeminen, navigaattorin tai kartan katsominen, maisemien, ihmisten, mainosten tms. katselu

Kädet irtoavat ohjauslaitteista tekemään muuta:

- Esim. viestin kirjoittaminen tai netin selaaminen, syöminen tai juominen, meikkaaminen, tavaroiden kaivaminen laukusta

Ajattelu keskittyy johonkin muuhun kuin liikenteeseen:

- Keskustelu tai riitely, päivän aikana tapahtuneiden asioiden miettiminen, musiikkiin tai radioon liian tiiviisti keskittyminen

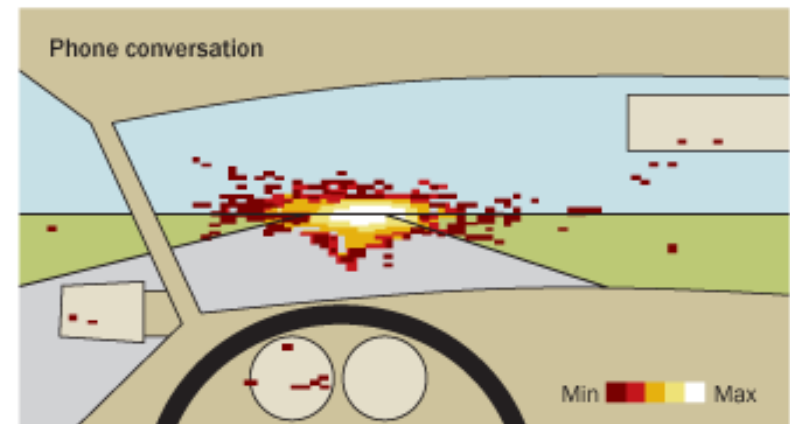
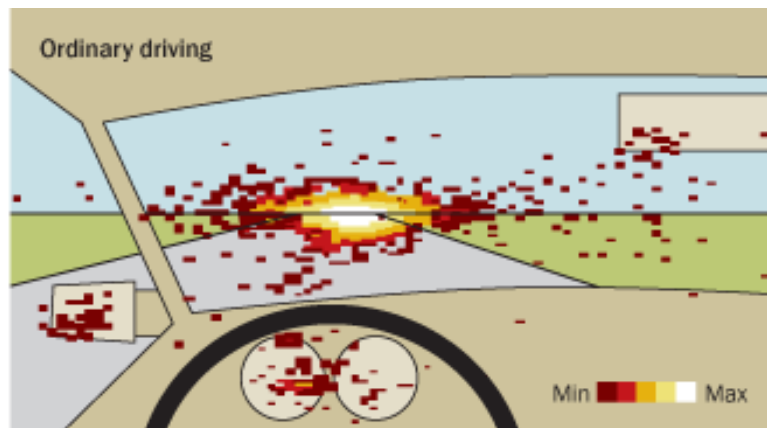
Kosketusnäytöllinen älypuhelin vie sekä katseen, kädet että ajattelun pois liikenteestä!

Keskittymiskyvyn jakaminen ajamisen lisäksi kännykkään johtaa siihen, että

- Asioita **ei havaita** normaalisti
- Vaaroja **ei tunnisteta** ajoissa
- **Päätöksenteko** esimerkiksi jarruttamisesta **viivästyy**
- **Reaktiokyky hidastuu**
- Tehdään **virheellisiä korjausliikkeitä**
- **Riskit** läheltä piti -tilanteisiin ja onnettomuuksiin **kasvavat**

Jo puhelinkeskustelun aikana kuljettajan liikenteen havaitseminen vähenee selvästi. Seuraa niin kutsuttu **tunnelinäkö**.

Liikenneturvan vuonna 2013 teettämän tutkimuksen mukaan suurin osa autoilijoista tekee jotain muutakin ajaessaan.

Tutkimuksen kyselyyn osallistuneista 15-19-vuotiaista lähes puolet oli ajaessaan lukenut tekstiviestejä tai pikaviestejä, tytöt poikia useammin.

KUN AJAT, AJA.

Liikenteessä autoilijoista...

 Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Lähde: Liikenteen ilmapäivi 2013, Liikenneturva

Pystytkö sinä keskittymään kahteen asiaan yhtä aikaa? Lue alla oleva teksti.

Sinulla on nelinkertainen
On vaikeaa
riski joutua
keskittyä kahteen
liikenneonnettomuuteen,
eri asiaan yhtä aikaa.
kun puhut matkapuhelimeen.

Kun ajat, aja.

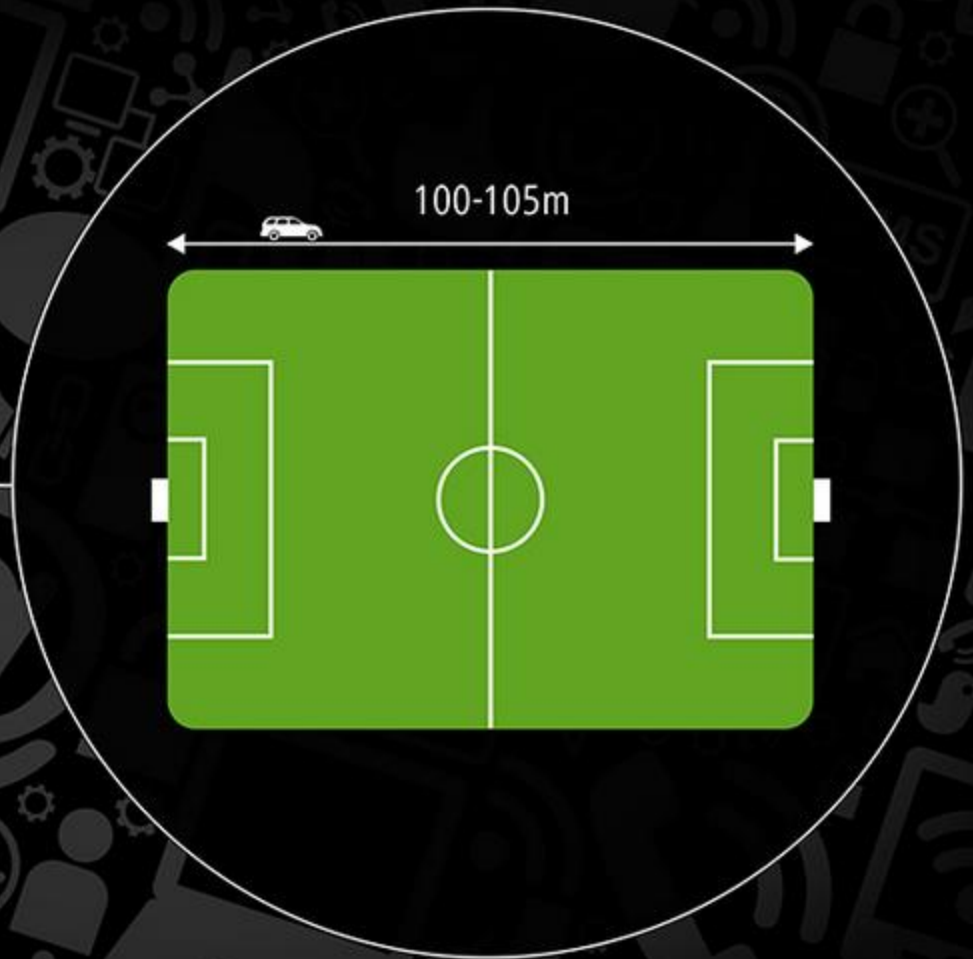

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Tekstatessa katse on
pois tiestä useita sekunteja.

5 sekunnin
twiittauksen aikana

80 kilometriä tunnissa
liikkuva auto etenee
jalkapallokentän pituisen
matkan (111 metriä).

Kun ajat, aja.

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Kampanjavideot

Liikenneturva: Kun ajat, aja.

<https://www.youtube.com/watch?v=GdgJULmMwiM>

Rådet for Sikker Trafik, Kør bil når du kører bil (Norjalainen)

https://www.youtube.com/watch?v=9JPO-i_f-jE

“ On Älypuhelimien hyvin käyttö vaikeaa ratin keskittyä takana kahteen voi asiaan olla yhtä hyvin aikaa vaarallista.

Kun ajat, aja.

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Teemaan liittyviä kampanjavideoita, joita voidaan hyödyntää myös Ennakoitu katumus -teemassa

Tarkkaamattomuus ja kävely

- Walking While Texting
https://www.youtube.com/watch?v=tm2lfv3_ELc
- Dangers of Texting While Walking
<https://www.youtube.com/watch?v=xTPxZ1n4M-M>
- Distracted Walking
<https://www.youtube.com/watch?v=O8ZZ2d7hM1k>

Tarkkaamattomuus ja pyöräily

- Cycling with Smartphones
<https://www.youtube.com/watch?v=KlKYOrSplCw>

Tarkkaamattomuus ja autoilu

- AAA Distracted Teens Crash Causation
https://www.youtube.com/watch?v=pQZ1_ogEmWo
- One Mistake Changed the life of These Innocent People
<https://www.youtube.com/watch?v=8gGh0qDCqAk>
- Distracted Driving PSA
<https://www.youtube.com/watch?v=NpgbQRBgZ08>